

Roll No.

Total Pages : 03

MDQ/M-24

7585

ARANYAKOPANISATSAHITYAM

SKT-SC-403-A

Group-A (Veda)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 80

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः ।

1. निम्नप्रश्नानां संक्षिप्तोत्तरं लिखत— 4×4=16

- (क) तैत्तिरीयारण्यकदृशा यज्ञोपवीतधारणविधिं लिखत ।
- (ख) तैत्तिरीयारण्यके प्रतिपादितस्य पञ्चयज्ञस्वरूपं लिखत ।
- (ग) तैत्तिरीयोपनिषदि शिष्याचार्योपदिष्टम् अनुशासनं लिखत
- (घ) मुण्डकोपनिषद्दृशा अपराविद्या निरूपणीया ।

2. अधस्तनेषु प्रकरणद्वयस्य संस्कृतेन व्याख्येयम्— 2×8=16

- (क) प्रसृतो ह वै यज्ञोपवीतिनो यज्ञोऽप्रसृतोऽनुपवीतिनो यत्किञ्च ब्राह्मणो यज्ञोपवीत्यधीते यजत एवं तत् इति ॥
- (ख) आयुर्दा अग्ने हविषो जुषाणो घृतप्रतीको घृतयोनिरेधि ।
घृत पीत्वा मधु चारु गत्यं पितेव पुत्रमभिरक्षतादिमम् ॥
- (ग) यत्कुसीदमप्रतीतं मयेह येन यमस्य निधिना चरामि ।
एतत्तदग्ने अनृणो भवामि जीवन्नेव प्रति तत्ते दधामि ॥

3. अधस्तनेषु प्रकरणद्वयं व्याख्येयम्— 2×8=16

- (क) दक्षिणोत्तरौ पाणी पादौ कृत्वा सपवित्रावोमिति प्रतिपद्यत
एतद्वै यजुस्त्रयीं विद्यां प्रत्येषा वागेतत्परममक्षरम् ।
(ख) उतारण्ये बलं उत वाचोत तिष्ठन्नुत व्रजन्नुताऽऽसीन उत
शयानोऽधीयीतैव स्वाध्यायं तपस्वी पुण्यो भवति य एवं
विद्वान्त्स्वाध्यायमधीते ।
(ग) तस्यानशनं दीक्षा स्थानमुपसद आसनं सुत्या वाग्जुहूर्मन
उपभृद्धतिर्धुवा प्राणो हवि सामाध्वर्युः स वा एष यज्ञ प्राणदक्षिणो
ऽनन्तदक्षिणः समृद्धतरः ।

4. प्रकरण द्वयस्य शांकरभाष्यदृशा व्याख्येयम्— 2×8=16

- (क) सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म । यो वेद निहितं गुहायां परमे व्योमन् ।
सोऽश्नुते सर्वान् कामान् सह ब्रह्मणा विपश्चितेति तस्माद्वा
एतस्मादात्मनः आकाश संभूतः ।
(ख) विज्ञानं यज्ञं तनुते । कर्माणि तनुतेऽपि च । विज्ञानं देवाः सर्वे ।
ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते । विज्ञानं ब्रह्म चेद्वेद । तस्माच्चेन्न प्रमाद्यति ।
शरीरे पाप्मनो हित्वा । सर्वान्कामान्समश्नुते । तस्यैष शरीर
आत्मा यः पूर्वस्य ।
(ग) सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः । आचार्याय प्रियं
धनमाहत्य प्रजातन्तुं माव्यवच्छेत्सीः । सत्यान् प्रमदितव्यम् ।
धर्मान् प्रमदितव्यम् । कुशलान् प्रमदितव्यम् । भूतै न
प्रमदितव्यम् । स्वाध्याय प्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम् ।

5. प्रकरणाद्वयस्य शंकरभाष्यदृशा व्याख्येयम्— 2×5=10

- (क) यथोर्णनाभिः सृजते गृहणतेच
यथा पृथिव्यामोषधयः सम्भवति ।
यथा सतः पुरुषात्केश लोमानि
तथाक्षरात्सम्भवतीह विश्वम् ॥
(ख) सप्त प्राणाः प्रभवन्ति तस्मात्,
सप्तार्चिष समिधः सप्त होमाः ।
सप्त इमे लोका येषु चरन्ति प्राणा,
गुहाशया निहिताः सप्त सप्त ॥
(ग) समाने वृक्ष पुरुषो निमग्नो—
ऽनीशया शोचति मुह्यमानः ।
जुष्टं यदा पश्यत्यन्यमीश—
मस्य महिमानमिति वीतशोकः ॥

6. मुण्डकोपनिषदि प्रतिपादितः परमात्मप्राप्तेः साधन लिखत ।

अथवा

दार्शनिकदृशा मुण्डकोपनिषदः महत्त्वं लिखत । 1×6=6